

ROBACTWO (51) *sb n*

robactwo (40), **chrobactwo** (11); robactwo *GlabGad* (2), *KłosAlg*, *Mącz* (4), *SienLek*, *RejZwierc*, *Strum* (2), *BudNT*, *Oczko*, *SkarŻyw* (3), *WisznTr*, *ArtKanc*, *Calep* (3), *GrabowSet*, *LatHar* (4), *WujNT*, *KmitaSpit* (2), *SkarKaz*, *GosłCast*; chrobactwo *LubPs* (3), *BudBib*; robactwo : chrobactwo *FalZioł* (2:1), *Leop* (7:1), *BielKron* (1:5).

Oba o oraz a jasne.

sg *N* robactwo (22). ◇ *G* robactwa (8). ◇ *D* robactwu (5). ◇ *A* robactwo (8). ◇ *I* robactw(e)m (2).
◇ *L* robactwie (1). ◇ *pl N* robactwa (2). ◇ *G* robactw (2). ◇ *V* chrobactwa (1).

Sł stp: robaczstwo, Cn: robactwo, robasztwo, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVII w.: robactwo, chrobactwo, robastwo.

Coll. od „robak”; *insecta Mącz, Calep, Cn; reptilia Vulg, PolAnt; vermes Vulg, Cn; vermium multitudo Cn (51): [jaźwiec]* Chrząszczami y inżem robacztwem żiwie á gdy nie ma/ tedy korzonkami *FalZioł* IV 9d, IV 2b, 58d; pćzoły, ofi, muchy [...] Ma to robacztwo w łobie nie iaką błonkę ktorey rużanie zwłafzcza od wiatru czyni takowy zwiąć *GlabGad* D; *KłosAlg* A3; *LubPs* X6, ff3v [2 r.]; Y ítał sie wieczor y zaránie/ dzień piąty. Y rzekł zaś Bog. Niechay wywiedzye ziemiá dużze żywiące w národzie swoim/ bydło/ czołgájące sie robáctwo/ y Bełtyie *Leop* *Gen* 1/24, *Gen* 1/25, 7/23, 8/17, 19, *Act* 12/23, *Iac* 3/7; [*w ziemi Zuzyjana*] Robáctwo po drogách Leży iż y do miałt przyjazd trudny przed wielkim owadem. *BielKron* 267v, 1v [3 r.], 4v, 136; Reptilis, Łażący. Hoc nomine vocantur, Włzyftko robáctwo łączące. *Mącz* 352b, 66d, 71b, 104a; *SienLek* 195; *RejZwierc* 156v; Abowiem tám kedy fucho/ bárziéy robáctwo ziemię zwiérći. *Strum* E2v, E3; ieden ítary Kleryk [...] dnia iednego/ wśzedł do ogrodu/ y nálażł wielką rzecz robáctwá ná iáryznach ták íż włzyftki ogrodne pożytki płowáły *SkarŻyw* 498, 498; Aż w íprofné robáctwo/ y niczemną ziemię/ Człek sie zaś obroći/ íkąd wzięł swoie brzemię. *WisznTr* 34; Zboże twoie rdzá zarázi/ robáctwo ie złe pokázi niepogody y powodzi/ tákci Pan Bog grzełznym ízkodzi. *ArtKanc* M5; Vermino – Robacztwem kazę. *Calep* 1113a, 541b, 1113a; *GrabowSet* S2v; *LatHar* 122, 152, 670; *KmitaSpit* B3, C3; *SkarKaz* 205a; [Rzekł [Jehowa] á przyżłzo chrobáctwo/ (y) włzy we włzyftkę gránice ich. *BudBib Ps* 104/31 (*Linde*), *Ex* 8/21 (*Linde*); A w tymby nic wielkiego Krol nie pokazał: gdyż to ládákto vczynić może/ náwet y biedne chrobáctwo *Kantharipes* y *Phalangium*. Człowieká z swiátá zgládzic [...] nie íełt rzecz wielka/ bo to y robak y żiołko *Cicuta* ípráwić może *PlutBBud* 71; *PostępekPrCzart* 7, 73v; *LGranWarszZwierc* 1587/74; *ArtHom* A2].

W połączeniach szeregowych (2): *GlabGad* D; A ná koniec namázawłzy go [*starca*] miodem/ y tłuftą polewką polawłzy/ w kofzu wzgorę zawiésili/ pśczołom go/ ołłom y robáctwu rozmáitemu do káłania y ízczypánia podáiąc. *SkarŻyw* 274.

W porównaniu (2): *BudBib Mich* 7/17; [*ludzie niewiadomi*] Są brzuchowi niewolnicy [...] Iako robáctwo ízkodliwé/ Które káłuże ímrodlivé Ośiádlý/ kogo potkáia/ ladem swoim zaráziaią *GosłCast* 53.

Fraza: »toczy [*kogo*] robactwo; roztoczony od robactwa« (1:1): Toczy nas robáctwo w ziemi/ [...] Rozfypuiemy się w proch [...] grzechu Adámowego przypłacáiąc. *LatHar* 668; vderzył go [*Heroda*]

anioł Páńlki: przeto iż nie dał chwały Bogu: á roftoczony od robáctwá [*consumptus a vermibus*]/
fkonął. *WujNT Act 12/23*.

Wyrażenie: »jadowite robactwo« [*szyk zmienny*] (1): Náfzy tłumácze wízytcy ízáránczą to
przełożyli/ ale niepodobieńftwo aby on zacny mąż tak plugáwe y iadowite miał ieść robáctwo *BudNT*
Hhv; [*StryjKron 368 (Linde)*].

[*Szereg*: »gadżina albo chrobactwo«: Tegoż Roku 1285. ná íchodzie [!] Czerwcá Miefiácá w
Prufiech/ w Kurfach y w Zmodzi/ gádżiny álbo chrobáctwá iádowitego z ogonámi iáko Rákow
mnoftwo íe námnożyło *StryjKron 368 (Linde)*].

Przen (1) : Słow mężá grzełznego nie ítráchaycie íe: boć flowá iego/ gnoy á robáctwo [*stercus*
et vermis] íeíth *Leop 1.Mach 2/62*.

a. *Ludowe wyobrażenie pasożytów gardła (1)*: [*ludzie tym piwem tak się zarażają*] że íye íem pod
ięzykiem w wielkich żyłach robáctwo/ kthóre óni piełkámi álbo ízczenięty zowią záląga: [...] y íęzyk
gryżąc ízczekáią/ (zítąd íe piełkámi názwáli) *Oczko 23v*.

DDJ